

**Rafał P. DEPCZYŃSKI**

Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim

ORCID: 0000-0002-5937-1143

## **POZIOM GOTOWOŚCI SPOŁECZEŃSTWA POLSKIEGO NA WYPADEK KONFLIKTU ZBROJNEGO**

---

### **THE LEVEL OF READINESS OF POLISH SOCIETY IN THE EVENT OF AN ARMED CONFLICT**

#### **Abstract**

The purpose of the study is to identify the state of consciousness of Polish society in the field of defense capabilities in the event of armed conflict, in particular the state of reserve training, defense education of young people and widespread access to weapons. Based on the survey, which concerned the perception of Polish society of the state of security, the concept of “prepared society” was presented. The research obtained the position of a representative group of more than 1,000 respondents, who gave their views on the research problems described above in the questionnaire submitted to them. In conclusion, it was stated that the security of society should be based on the skills and knowledge of its individual members, who, as a trained and armed group, can become a multimillion-strong army.

**Keywords:** youth training, widespread conscription, compulsory military service, widespread access to weapons.

#### **Wstęp**

Rywalizacja Rosja – NATO po 24 lutego 2022 r. przybrała nowe oblicze. Rosyjska „specjalna operacja wojskowa”, która w zamyśle polityków i wojskowych Federacji Rosyjskiej miała trwać kilka dni, przekształciła się w regularny konflikt zbrojny. W jego trakcie niewątpliwie doszło do otwartej rywalizacji pomiędzy państwami NATO (Stanami Zjednoczonymi) a Rosją. Europa Zachodnia, co zrozumiałe, wspiera swego największego sojusznika w działaniach mających na celu osłabienie rosyjskiego potencjału wojskowego. USA wspiera z kolei walczącą Ukrainę nie tylko poprzez dostarczanie sprzętu i informacji wywiadowczych, ale również polityczne i militarne doradztwo. Przystąpienie do Sojuszu Północnoatlantyckiego Szwecji i Finlandii odebrane zostało przez Kreml jako kolejna eskalacja działań

NATO przeciwko Rosji. Doszło do regularnej wojny, która w zasadzie może zostać rozstrzygnięta albo na korzyść jednej ze stron, albo przerodzić się w długotrwały konflikt „na wyniszczenie”, a w najgorszym scenariuszu - rozlać się na cały region.

Czy polskie społeczeństwo przygotowane jest na potencjalny konflikt zbrojny? W celu znalezienia odpowiedzi na postawione pytania, a w szczególności na pytanie dotyczące stanu przygotowań polskiego społeczeństwa do ewentualnego konfliktu zbrojnego, przeprowadzono specjalne badania ankietowe. Posłużyły one do sformułowania odpowiedzi na pytania dotyczące stosunku społeczeństwa do przywrócenia powszechnego poboru do służby wojskowej, szkolenia wojskowego młodzieży, a także powszechnego dostępu do broni.

### **Czy Europa gotowa jest na konflikt?**

Przewodniczącą komisji obrony w Izbie Gmin Tobias Ellwood przekazał, że w przypadku wybuchu wojny brytyjskie siły zbrojne "wytrzymałyby około pięciu dni".<sup>1</sup> Polityk dodał również, że m.in. wymiana sprzętu wysyłanego na Ukrainę tworzy "naprawdę ponury obraz" i pozostawia zapasy wojskowe istotnie uszczuplone. Zdaniem brytyjskiego polityka tamtejszym wojskom lądowym brakuje pocisków ziemia-powietrze i pocisków przeciwczołgowych, które znajdują się wśród broni przekazywanej Ukrainie. Temat kondycji brytyjskich sił zbrojnych stał się w ostatnim czasie istotną kwestią polityczną, a przedstawiciele władz uznali pod koniec 2022 r. potrzebę zwiększenia wydatków na obronność. Zabrakło jednak deklaracji o zwiększeniu wydatków na obronność do 2030 r. do 3% PKB, o czym mówi się od kilku lat. Wielka Brytania nie wprowadziła też zmian w prawie, jakie są konieczne dla zwiększenia możliwości odparcia potencjalnego przeciwnika.

W pozostałych krajach europejskich politycy powoli odchodzą od koncepcji „społeczeństwa pokojowego”, przekonując się do koncepcji „społeczeństwa przygotowanego”. Świadczą o tym podjęte działania w poszczególnych państwach, mające na celu zwiększenie zdolności bojowych społeczeństwa. Dobrym przykładem może być Chorwacja gdzie z dniem 1 stycznia 2025 r. przywrócono obowiązkową służbę wojskową, która ma trwać dwa miesiące. Resort obrony ocenia, że w pierwszym roku służbą objętych zostanie ok. 4500 osób. Chorwacja nie

---

<sup>1</sup> <https://wiadomosci.wp.pl/wielka-brytania-w-razie-wojny-nasze-sily-zbrojne-wytrzymaja-piec-dni-6865168893807232a> [dostęp: 11.02.2023]

zniosła służby wojskowej, a jedynie zamroziła ją w 2008 r. Istnieje już ustawodawstwo i praktyka, które pomogą w płynnym wprowadzeniu zasadniczej służby wojskowej, co będzie jedynie wymagać dostosowania do nowych wymagań i okoliczności<sup>2</sup>.

Przeгляд sytuacji w wybranych krajach europejskich daje pogląd, jak w Europie w ostatnim czasie poszczególne państwa uregulowały kwestię powszechnego obowiązku wojskowego. Podstawowym kryterium doboru poniższych przykładów było przede wszystkim bliskie położenie danego państwa względem Rosji jako ewentualnego agresora. I tak:

- w Polsce powszechny obowiązek odbywania służby wojskowej zawieszono w 2009 roku, od tego czasu nie szkoli się rezerw albo czyni się to w minimalnym zakresie.
- w Finlandii każdy mężczyzna w wieku 18-60 lat musi odbyć służbę wojskową, trwającą od 165 do 347 dni, kobiety mogą zgłaszać się do służby na zasadach dobrowolnych.
- w Estonii służba wojskowa jest obowiązkowa dla mężczyzn w wieku 18-27 lat i trwa od 8 do 11 miesięcy.
- na Litwie powszechna służba wojskowa wprowadzona została ponownie w 2015 roku, mężczyźni w wieku 18-23 lat muszą służyć przez 9 miesięcy.
- w Norwegii obowiązkowa służba wojskowa od 2016 roku obejmuje zarówno mężczyzn, jak i kobiety i trwa od 12 do 19 miesięcy<sup>3</sup>.

Jednak nie tylko państwa graniczące z Rosją mają w swym ustawodawstwie obowiązek odbycia służby wojskowej. W Grecji, na przykład obowiązkowa służba wojskowa dotyczy mężczyzn w wieku 19-45 lat, trwa 9 miesięcy w Wojskach Lądowych i 12 miesięcy w Marynarce Wojennej oraz w Siłach Powietrznych. W Austrii obowiązkową służbę wojskową mężczyźni odbywają przez 6 miesięcy. Alternatywą jest służba cywilna trwająca 9 miesięcy. W Szwajcarii, obowiązkowa służba wojskowa dotyczy mężczyzn od 18 roku życia i trwa od 18 do 21 tygodni. Służba rezerwy kontynuowana jest do 30 roku życia. W Turcji mężczyźni muszą odbyć obowiązkową służbę wojskową, która trwa 6 miesięcy. Natomiast w Szwecji w 2010 roku zawieszono obowiązkową służbę wojskową. Jednak po 7 latach przywrócono ją w wymiarze 12

---

<sup>2</sup> <https://www.money.pl/gospodarka/europejski-kraj-przywraca-pobor-do-wojska-obowiazkowe-dwa-miesiace-sluzby-7060617121090368a.html> [dostęp: 16.08.2024].

<sup>3</sup> Opracowano m.in. na podstawie informacji pozyskanych z Międzynarodowego Sztabu Wojskowego w Kwaterze Głównej NATO.

miesiący, obejmując obowiązkiem jej odbycia zarówno mężczyzn, jak i kobiety<sup>4</sup>.

W Europie jest ponadto grupa państw, znajdujących się w pewnej (teoretycznie bezpieczniejszej), odległości od Rosji, które zawiesiły lub zrezygnowały z obowiązkowej służby wojskowej. Są to na przykład Niemcy, które zawiesiły obowiązkową służbę wojskową w 2011 roku (jednak trwają tam dyskusje nad jej ewentualnym przywróceniem) oraz Francja, gdzie zniesiono obowiązkową służbę wojskową w 1997 roku, w zamian jednak wprowadzono nowy rodzaj dobrowolnej służby obywatelskiej. We Włoszech obowiązkową służbę wojskową zniesiono w 2005 roku, a w Hiszpanii w 2001 roku.

Obowiązkowa służba wojskowa jest więc różnorodnie uregulowana w różnych krajach, często także zależnie od zagrożeń bezpieczeństwa oraz tradycji wojskowych tych państw. W kilku krajach Europy, m.in. w Niemczech, Francji i Polsce, pojawiają się dyskusje nad ewentualnym przywróceniem obowiązkowej służby wojskowej w odpowiedzi na zagrożenia geopolityczne oraz potrzebę wzmocnienia obronności.

### **Działania podjęte w Polsce**

Rozgrywający się za naszą wschodnią granicą od blisko trzech lat konflikt zbrojny powoduje konieczność zweryfikowania niektórych poglądów panujących w Polsce, a dotyczących kwestii bezpieczeństwa państwa i obywateli. Do 24 lutego 2022 r. w Polsce opcją reprezentowaną przez zdecydowaną większość polityków była ta, opowiadająca się za utrzymywaniem stałej, średnio wyposażonej i w miarę dobrze wyszkolonej 100 000 armii. Rzeczywistość wojenna na Ukrainie pozwoliła na dość szybkie zweryfikowanie tego poglądu. W ramach wsparcia działań wojsk ukraińskich Polska udzieliła pomocy swemu wschodniemu sąsiadowi, przekazując mu znaczne ilości sprzętu wojskowego. Tym samym w polskich magazynach i hangarach „zrobiło się” miejsce na zakup nowego uzbrojenia dla armii. Podjęto co prawda próby zakupu nowego sprzętu, ruszyły także programy budowy okrętów, w planach jest pozyskanie kilku zagranicznych jednostek pływających, jednak efekty tych działań widoczne będą dopiero w perspektywie najbliższych 5-10 lat.

---

<sup>4</sup> <https://tvn24.pl/swiat/obowiazkowa-sluzba-wojskowa-w-ktorych-panstwach-europejskich-funkcjonuje-st5778146> [dostęp: 20.09.2024].

Nastąpiła równocześnie zmiana podejścia w zakresie budowy i struktury Sił Zbrojnych. Rozpoczęto nowe programy, mające zachęcać młodych ludzi do wstępowania do wojska. Program „Trenuj z wojskiem”, budowa Wojsk Obrony Terytorialnej, zmiana ustaw okołowojskowych, utworzenie dobrowolnej zasadniczej służby wojskowej i stworzenie tzw. aktywnej rezerwy, to najbardziej popularne wśród nich. Jednak należy zadać sobie pytanie – czy to wszystko, co jesteśmy w stanie i powinniśmy uczynić dla skutecznej obrony naszego kraju w przypadku ewentualnego konfliktu? Zakładając, że do takiego konfliktu może dojść, a nie można tego wykluczyć, należy postawić kolejne pytanie – czy jesteśmy jako społeczeństwo przygotowani na taką ewentualność? Czy młodzi ludzie, na barkach których spoczywał będzie obowiązek obrony, podołają wyzwaniu bez podstawowego przeszkolenia wojskowego?

### **Metoda badań i narzędzia badawcze**

Główny problem badawczy sformułowano jako pytanie dotyczące stanu przygotowania polskiego społeczeństwa do ewentualnego konfliktu zbrojnego. Uszczegółowiając problem, zestawiono następujące kwestie badawcze: Czy należy wprowadzić i jeśli tak, to na jakich zasadach obowiązkową służbę wojskową? Czy w Polsce dostęp do broni palnej powinien być powszechny? Czy do programu szkoły średniej należy wprowadzić dodatkowe zajęcia obronne? Czy społeczeństwo powinno w większym stopniu przechodzić cykliczne szkolenia obronne?

Badania w zakresie opisanych zagadnień przeprowadzono w całej Polsce, w okresie od czerwca 2022 roku do grudnia 2022 roku. Grupę badawczą stanowiło 1040 osób, w tym 509 kobiet i 531 mężczyzn w przedziale wiekowym od 18 do 65 lat, mieszkających w Polsce. Do zebrania danych posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. Zastosowano narzędzie badawcze w postaci ankiety, którą wypełniali sami respondenci. Technika ta polegała na wypełnianiu samodzielnie przez badanego przygotowanych kwestionariuszy o wysokim stopniu standaryzacji, bez obecności ankietera. Pytania ankiety były konkretne, ścisłe i jednoprotymowe. Wybrana metoda badawcza dostarczyła cennych informacji na temat badanych zagadnień. Wybrana metoda badawcza miała na celu przede wszystkim zapoznanie się ze stanowiskiem badanych w zakresie przedstawionych problemów.

Przeprowadzone badania miały udzielić odpowiedzi m.in. na postawione wyżej pytania. Rozpoczęto je kilka miesięcy po wybuchu wojny na Ukrainie. Badaniem objęto osoby zamieszkałe w różnych

częściach Polski. Ankiety wypełniali mieszkańcy dużych aglomeracji, mniejszych ośrodków miejskich oraz mieszkańcy wsi. Chętniej wypełniali ją mężczyźni oraz osoby w wieku produkcyjnym. W swym założeniu ankieta była dobrowolna, co oznaczało, że każdy ankietowany mógł udzielić odpowiedzi na pytanie, jednak nie musiał. Nie wprowadzono do ankiety odpowiedzi „nie mam zdania”, a to z uwagi na fakt, iż celem było pozyskanie jednoznacznego stanowiska badanych w poruszanych w ankiecie kwestiach. W trakcie zbierania odpowiedzi nie eliminowano w żaden sposób którejkolwiek z nich. Ankieta nie była celowana w konkretną grupę społeczną, czy zawodową. Udzielono w niej ponad tysiąc odpowiedzi, co dla populacji Polski daje dość reprezentatywną wartość. Pytania zadane ankietowanym miały na celu ustalenie dwóch kwestii, po pierwsze, czy polskie społeczeństwo przygotowane jest do konfliktu zbrojnego i po drugie, czy widzi ono potrzebę wzmocnienia obronności kraju poprzez m.in. szkolenie wojskowe obywateli.

### **Obowiązkowa służba i powszechne przeszkolenie wojskowe**

Nie ulega wątpliwości, że rywalizacja Rosja-NATO godzi w podstawy bezpieczeństwa międzynarodowego, a ono z kolei ma wpływ na bezpieczeństwo państwa lub państw. Mówi się o tym choćby w kontekście ewentualnej agresji Rosji na państwa bałtyckie. Bezpieczeństwo państwa ma znaczny wpływ na bezpieczeństwo lokalne (lokalnej społeczności), co niewątpliwie wpływa na bezpieczeństwo obywatela/obywateli.

Wyniki badań w niektórych przypadkach przyniosły dość zaskakujące odpowiedzi. O ile można byłoby się spodziewać, że ankietowani w większości poprą przywrócenie zasadniczej służby wojskowej (63% opowiada się za przywróceniem obowiązkowej służby wojskowej), o tyle zaskakującym był fakt, że w znacznej części widzą oni potrzebę pełnienia takiej służby przez okres powyżej 6 miesięcy (niemal 41% ankietowanych, za pozostałymi dwiema opcjami: 2-3 miesięcy - 33%, 4-6 miesięcy - 26%).

Jak wynika z badań większość ankietowanych opowiedziała się za przywróceniem obowiązkowej służby wojskowej i w większości (łącznie 66,8% ankietowanych) respondenci widzą konieczność pełnienia takiej służby w czasie powyżej 4 miesięcy. Należy zastanowić się w tym miejscu, czy mamy wystarczająco dużo czasu, by takimi dłuższymi szkoleniami nadrobić 15 lat zaległości w szkoleniu rezerw. I druga kwestia – czy szkolenie wojskowe, trwające powyżej 4 miesięcy,

wniesie więcej niż 2-3 miesięczne, ale za to intensywne szkolenie? Biorąc pod uwagę specyfikę zakładanego przeszkolenia i potrzeby w tym zakresie zdecydowanie wystarczy 2-3 miesięczna powszechna służba wojskowa, w trakcie której obywatele (zarówno kobiety jak i mężczyźni), którzy ukończyli 24 rok życia przede wszystkim poznaliby sposoby radzenia sobie w sytuacji konfliktu zbrojnego, zasady posługiwania się bronią palną oraz podstawowe elementy samoobrony i współdziałania w grupie (drużynie, plutonie). Określony powyżej wiek osób, które powinny podlegać obowiązkowemu przeszkoleniu wojskowemu zdeterminowany jest czasem ukończenia studiów przez młodych ludzi. Co ciekawe, ankietowani poparli pomysł trwającego właśnie 2-3 miesiące przeszkolenia aż w 65,5 % odpowiedzi.

W kolejnych pytaniach ankiety respondenci mieli odpowiedzieć na pytanie: czy chętniej poddaliby się obowiązkowemu, krótkotrwałemu przeszkoleniu wojskowemu gdyby po jego ukończeniu otrzymali jakiegokolwiek profity, np. łatwiejsze uzyskanie dobrej pracy, czy pozwolenia na broń. Przypomnieć należy, iż takie zachęty obowiązują w niektórych państwach zachodnich, np. w Stanach Zjednoczonych po odbyciu służby wojskowej otrzymuje się dodatkowe punkty w kwalifikacji na studia, łatwiej jest także znaleźć pracę. W niektórych państwach Europy Zachodniej uzyskanie pozwolenia na broń uwarunkowane jest uprzednim odbyciem specjalistycznego przeszkolenia albo przeszkolenia wojskowego.

Z odpowiedzi wynika, że 75,1% respondentów poddałoby się krótkotrwałemu przeszkoleniu wojskowemu, gdyby po jego zakończeniu łatwiej mogli znaleźć dobrą pracę. Należy zatem postulować, by w przypadku niewprowadzenia obowiązkowej służby wojskowej tak skonstruować przepisy, aby instytucje państwowe oraz przedsiębiorcy, zatrudniając daną osobę mieli możliwość premiowania tych, którzy odbyli przeszkolenie wojskowe.

Jednocześnie dla ponad połowy ankietowanych (57,3%) posiadanie pozwolenia na broń ma istotne znaczenie i to o tyle, że byliby oni gotowi na poddanie się krótkotrwałemu przeszkoleniu wojskowemu, gdyby od tego zależało łatwiejsze jego uzyskanie. Nadal jednak aż 42,7% badanych nie jest zainteresowanych posiadaniem broni.

### **Powszechny dostęp do broni**

W zakresie łatwiejszego dostępu do broni, czy łatwiejszego uzyskania pozwolenia na broń pomimo, iż ponad połowa ankietowanych uznała, że warto byłoby odbyć tego rodzaju przeszkolenie, podobny

odsetek respondentów (52,6%) kategorycznie sprzeciwia się powszechnemu dostępowi do broni. Większość ankietowanych stwierdziła, że w Polsce nie powinno się wdrażać przepisów, upowszechniających dostęp do broni. Decydującym elementem jest tu kwestia braku tradycji posiadania broni w Polsce, a także braku świadomości obywateli, że posiadanie broni nie jest czymś nagannym. Nadto znaczna część obywateli obawia się powszechnego dostępu do broni ze względu na możliwe zdarzenia kryminalne z jej użyciem<sup>5</sup>. W Polsce nie ma także dyskusji na temat potrzeby wdrażania prawa do posiadania broni w czasie pokoju. Polacy, jak większość Europejczyków, nie mają prawa do powszechnego posiadania broni. Są jednak państwa jak Czechy, Stany Zjednoczone Ameryki czy Szwajcaria, gdzie dostęp obywateli do broni palnej jest bardziej rozpowszechniony (Depa-Wasiłek, 2019).

W Stanach Zjednoczonych, gdzie konstytucja gwarantuje obywatelom prawo do noszenia broni uważają, że daje ono jednostkom prawo do osobistego posiadania broni palnej do obrony i samoobrony. Przeciwnicy twierdzą, że druga poprawka dotyczy tylko posiadania broni w kontekście zorganizowanej milicji i nie gwarantuje jednostce prawa do posiadania broni palnej. Społeczeństwo amerykańskie jest bardzo złożone, a różne poglądy przenikają się i nierzadko tworzą punkty zapalne. Od dłuższego czasu w Stanach Zjednoczonych Ameryki toczy się debata o prawie do posiadania i noszenia broni palnej (Wiśniewski, 2021, s. 302).

### **Szkolenie obronne młodzieży**

W opozycji do przedstawionego stanowiska o powszechnym dostępie do broni w Polsce pozostają wyniki ankiety w zakresie tematyki kolejnych dwóch pytań. Mianowicie 70,2% ankietowanych opowiada się za wprowadzeniem w szkołach strzeleckich kół zainteresowań, a 77,5% respondentów uważa, że w szkołach należy zwiększyć ilość godzin edukacji dla obronności. Świadczy to o dużej potrzebie zapewnienia bezpieczeństwa młodym ludziom.

Naprzeciw tym potrzebom wyszło Ministerstwo Obrony Narodowej, które ogłosiło kolejny nabór ofert w konkursie „Strzelnica w powiecie”. O wsparcie mogą wnioskować jednostki samorządu

---

<sup>5</sup> Nie ma jednoznacznych dowodów na potwierdzenie tezy, że większa ilość legalnie posiadanej broni ma wpływ na zwiększenie się liczby przestępstw z użyciem legalnie posiadanej broni (Depa-Wasiłek, op. cit., s. 126).

terytorialnego. Maksymalne dofinansowanie wynosi 8 mln zł. Wysokość wsparcia uzależniona jest m.in. od wyboru wariantu strzelnicy. W przypadku budowy strzelnicy w wersji podstawowej dofinansowanie wynosi do 3 mln zł. Na rozbudowaną strzelnicę dwuosiową (200 m i 100 m) maksymalny poziom dofinansowania wynosi 8 mln. zł. Niezależnie od wyboru wariantu wnioskodawca musi zagwarantować co najmniej 20 proc. wkładu własnego. Zgodnie z warunkami konkursu, jednostka samorządu terytorialnego, która otrzyma dotację celową na dofinansowanie zadania, zobowiązana jest do nieodpłatnego udostępnienia wybudowanej strzelnicy na potrzeby Sił Zbrojnych RP w wymiarze do 40 godzin w miesiącu, organizacji pozarządowych prowadzących działalność na rzecz obronności państwa w wymiarze do 20 godzin w miesiącu oraz uczniów szkół, które prowadzą działalność dydaktyczno-wychowawczą w dziedzinie obronności państwa w wymiarze do 20 godzin w miesiącu<sup>6</sup>.

Kolejną badaną kwestią była konieczność poddania szkoleniu wojskowemu młodych ludzi. Pamiętać należy, że w zakresie edukacji dla obronności w 8 klasie szkoły podstawowej i w szkołach średnich przedmiot ten jest wykładany w ilości jednej godziny tygodniowo. To zdecydowanie za mało (Staśkiewicz, 2000). Pewnym novum, i zresztą bardzo dobrym rozwiązaniem, jest wprowadzenie z dniem 1 września 2024 r. dla uczniów szkół podstawowych obowiązku uczestnictwa w zajęciach z udzielania pierwszej pomocy. Wprowadzenie tych zajęć ma z założenia zwiększyć świadomość i umiejętności uczniów w zakresie ratowania życia.

Niezwykle zaskakującym jest wynik odpowiedzi na pytanie: „Czy szesnastolatki powinni mieć możliwość wyjazdu na bezpłatny 2-3 tygodniowy obóz wojskowy?”. Ponad 85% ankietowanych (85,2%) poparło taki pomysł. Zadać należy sobie pytanie, czy wynik ten był konsekwencją „nieodpłatności” tego obozu, czy jego specyfiki? Jak jednak wynika z ostatnich kilku pytań, respondenci są generalnie za lepszym przygotowaniem dzieci i młodzieży do wyzwań i trudów, jakie niesie za sobą ewentualny konflikt zbrojny. Rodzice chcą, by dzieci potrafiły sobie poradzić w tak niezwykle trudnej sytuacji i dostrzegają raczej, że aktualnie to przygotowanie młodzieży nie jest wystarczające.

Podobnie ankietowani wypowiadają się w zakresie przeszkolenia wojskowego osób cywilnych. Ponad 73% respondentów (73,3%) uważa,

---

<sup>6</sup> <https://samorzad.pap.pl/kategoria/dofinansowanie/ruszyl-kolejny-nabor-w-konkursie-strzelnica-w-powiecie-do-wziecia-do-8-mln> [dostęp: 26.09.2024].

że osoby cywilne (także rezerwiści) powinny być regularnie wzywane na kilkudniowe szkolenia. Wynik ten, choć może nieco zaskakujący, jednak wskazuje na konieczność wprowadzenia cyklicznych szkoleń dla ludności cywilnej. Wpływ na taki stan rzeczy, oprócz wojny na Ukrainie, ma przede wszystkim większa świadomość zagrożeń, jaką posiadli obywatele, oglądając relacje telewizyjne z tzw. pola walki, a także doniesienia medialne dotyczące postępowania wojsk agresora z ludnością cywilną na zajęтым terytorium.

### **Podsumowanie**

Wyniki przeprowadzonych badań można w zasadzie podsumować jednym zdaniem. Bliżej nam jako społeczeństwu do poddania się przeszkoleniu wojskowemu oraz przygotowaniu młodych ludzi do większej zaradności w razie konfliktu zbrojnego, niż stworzeniu koncepcji obrony totalnej, gdzie każdy obywatel posiadałby broń, którą potrafiłby się posługiwać w razie konieczności.

Czy zatem nie powinniśmy jako społeczeństwo rozpocząć ogólnonarodowej dyskusji, w którym kierunku idziemy (Budzisz, 2024)? O ile według wyników badań wśród ankietowanych panuje przyzwolenie na przywrócenie powszechnej służby wojskowej, a także dużo bardziej wyraźna zgoda na zmianę systemu szkolenia młodzieży, to temat powszechnego dostępu do broni nadal jest tematem tabu, a chyba warto byłoby podjąć społeczną debatę w tym zakresie (Hoga, 2022).

Przeciwników koncepcji powszechnego dostępu do broni jest w Polsce więcej. Należy przyjąć założenie, że w stosunkowo krótkim czasie 5-10 lat raczej ich nie przybędzie. Czy zatem nie należałoby zaproponować im bardziej akceptowalnej dla nich koncepcji tzn. powszechnego, a jednocześnie ograniczonego dostępu do broni? Polegać mogłaby ona na tym, że przeszkolony w zakresie posługiwania się bronią palną obywatel miałby przydzielony egzemplarz własnej, ale zakupionej przez państwo broni. Byłaby ona jednak pod nadzorem państwa i zawsze gotowa do użycia. Przechowywana w odpowiednich magazynach na terenie pobliskich jednostek wojskowych lub komisariatach policji mogłaby być udostępniana w razie potrzeby w ramach tzw. mobilnych punktów dostarczenia broni. Dość znaczne rozdrobnienie takich punktów powodowałoby również trudności dla przeciwnika w ich lokalizacji i likwidacji.

Nie ulega wątpliwości, że uzbrojone społeczeństwo jest trudniejsze do pokonania niż bezbronne. Potwierdzeniem tej tezy jest

fakt historyczny z II wojny światowej. W czasie rzezi wołyńskiej zamieszkała w większości przez Polaków wieś Kuty obroniła się tylko dzięki właściwej organizacji obrony oraz w miarę solidnemu uzbrojeniu obrońców wsi<sup>7</sup>. Atak nastąpił 3 maja 1943 roku o godzinie 22:20. Ukraińcy zaatakowali wieś od północy. Napastnicy obrabowali domy na skraju wsi, po czym rozpoczęli ostrzał centrum pociskami zapalającymi. We wsi znajdowała się samoobrona, która rozpoczęła celny ostrzał, co uniemożliwiło Ukraińcom sforsowanie umocnień. O godz. 3:30 napastnicy odступili. Nikt z obrońców wsi oraz ludności, która uciekła do centrum, nie zginął. Ludzie, którzy nie posłuchali rozkazów samoobrony i pozostali w zagrożonych miejscach zostali zakłuci nożami i bagnietami, łącznie podczas ataku zamordowano co najmniej 53 osoby<sup>8</sup>. A zatem, jak uczy historia, należy być społeczeństwem przygotowanym.

## Literatura

- Budzisz, M., 2024. *Obywatelska armia Rzeczypospolitej. Ani branka, ani służba*, Wydawnictwo Zona Zero, Warszawa 2024.
- Depa-Wasiłek, W., 2019. *Prawo dostępu do broni palnej obywateli polskich w świetle unormowań prawnych i bezpieczeństwa*, Przegląd Geopolityczny, 27, s. 114-131.
- Hoga, J., 2022. *Do broni*, Wydawnictwo 3 Dom, Warszawa.
- Malasiewicz, K., 2023. *Wielkość Sił Zbrojnych Polski wobec wojny na Ukrainie*, Przegląd Geopolityczny, 43, s. 105-123.
- Pawłuszko, T., 2023. *Polityka bezpieczeństwa Polski – wnioski z badań empirycznych*, Przegląd Geopolityczny, 43, s. 49-70.
- Staśkiewicz, U., 2020. *Przygotowania obronne społeczeństwa polskiego*, Wydawnictwo Towarzystwa Wiedzy Obronnej, Warszawa 2020.
- Wilczyński, P. L., 2020. *O duchu narodów – biblijne wskazania dotyczące budowy siły narodowej*, Przegląd Geopolityczny, 31, s. 35-57.
- Wiśniewski, B., 2021. *Dostęp do broni - prawo czy przywilej?*, Uniwersytet Wrocławski.
- Wołajszo, J., 2023. *Wojska Lądowe RP wobec współczesnych zagrożeń*, Przegląd Geopolityczny, 43, s. 71-87.

---

<sup>7</sup> <https://historia.rp.pl/historia/art9281821-wolynskie-reduty-jak-polacy-bronili-sie-przed-ukraincami> [dostęp: 24.09.2024].

<sup>8</sup> <https://historykon.pl/3-maja-1943-roku-ukrainska-powstancza-armia-upa-oraz-organizacja-ukrainskich-nacjonalistow-oun-mmelnikowcy-dokonali-ataku-na-wies-kuty-na-wolyniu/> [dostęp: 24.10.2024].

- Wronka, S., 2024. *Zmiany w systemie kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej*, Przegląd Geopolityczny, 47, s. 139-151.
- Zapałowski, A, 2021. *Prawne ograniczenia rozwoju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej - wybrane problemy*, Przegląd Geopolityczny, 36, s. 130-139.

### **Streszczenie**

Celem opracowania jest rozpoznanie stanu świadomości społeczeństwa polskiego w zakresie zdolności obronnych na wypadek konfliktu zbrojnego, a zwłaszcza stanu szkolenia rezerw, edukacji obronnej młodzieży oraz powszechnego dostępu do broni. W oparciu o przeprowadzone badania ankietowe, które dotyczyły postrzegania przez polskie społeczeństwo stanu bezpieczeństwa, zaprezentowana została koncepcja „społeczeństwa przygotowanego”. W badaniach uzyskano stanowisko reprezentatywnej grupy ponad 1000 respondentów, którzy w przedłożonej im ankiecie przedstawili poglądy na opisane wyżej problemy badawcze. W podsumowaniu stwierdzono, że bezpieczeństwo społeczeństwa powinno być oparte na umiejętnościach i wiedzy poszczególnych jego członków, którzy jako wyszkolona i uzbrojona grupa mogą stać się w jednej chwili wielomilionową armią.

**Słowa kluczowe:** szkolenie młodzieży, powszechny pobór, obowiązkowa służba wojskowa, powszechny dostęp do broni.